

Dinsdag 2 januari 1917 – ochtendeditie

Londen, 1 januari. Officieel: Vandaag artillerievuur van weerskanten, vooral bij Ieper.

Havre.

Havre, 31 december. Naar aanleiding van het nieuwe jaar zullen de koning en de koningin van België in het hoofdkwartier in particuliere audiëntie baron de Broqueville, het hoofd van het kabinet, ontvangen. Vervolgens heeft een ontvangst van de divisiegeneraals plaats, waarbij de koning een toespraak zal houden. De plechtigheid zal zeer eenvoudig zijn.

President Schollaert heeft namens het parlement een lang telegram aan de koning gezonden, waarin hij zegt, dat de Belgen, onder het juk van een meedogenloze heerser, onwankelbaar trouw aan hun vaderland en zijn instellingen blijven. Ze weigeren hardnekkig gehoor te geven aan alle pogingen van de vijand ten gunste van zijn funeste politiek. Ze eren de koning en het leger.

Het zou niet goed zijn een vrede te tekenen, tenzij België er zijn grondgebied en zijn kolonie door terugkreeg en verzekerd was van het herstel van de schade en voor de deportatie van Belgische werklieden.

Alexinski, oud lid van de Russische Doema, zegt in een telegram aan minister van der Velde over het beroep van de Belgische werklieden: "Ik ben er zeker van dat de grote massa der Russische arbeiders niet doof zal blijven voor dit beroep, dat door de muren der fabrieken en uit de mijnschachten klinkt. De Russische werklieden zullen een krachtige roep van solidariteit laten horen. Weet, dat het Russische volk zijn edel bloed niet alleen voor de toekomst van zijn vaderland, maar ook voor de vrijheid van België vergiet."

Havre, 1 januari. De leden van het kabinet hebben de koning hun wensen doen kennen.

In weerwil van de gestaag stijgende nood van de bezetting – aldus het telegram – in weerwil van de pijn der langdurige ballingschap blijven de Belgen zonder onderscheid trouw aan het hoge voorbeeld van standvastigheid, dat de koning aan de wereld geeft evenals aan het leger, waarvan hij de opperbevelhebber is. Zij houden hun vaderlandslievend geloof ongeschonden. Elke dag voelen ze in hun harten de gevoelens van bewondering en genegenheid jegens de koning en de Koninklijke familie zich verdiepen. Ze begroeten in het aanbreekende jaar datgene, hetwelk de bevrijding van hun vaderland en herstel van het lang gedragen onrecht zal meebrengen.

Graaf Goblet d'Alviella heeft uit naam van de senaat na de moed van de vorst en het leger gehuldigd te hebben, op de wegvoering van Belgen gezinspeeld. Van de neutralen sprekend zegde hij: om ons te steunen en aan te moedigen is de sympathie van de neutrale naties met ons, zelfs van diegene, welke het vurigst naar de vrede verlangen en die na edelmoedigheid te hebben bijgedragen ter leniging van de nood en de ontberingen van onze medeburgers, nu op hun beurt de stem verheffen tegen de onwaardige behandeling, welke de bezetter de werkende stand bij ons doet ondergaan.

Een medewerker van de Daily News schrijft:

Koning Albert's leger is nu volkomen opnieuw uitgerust met ongeveer dezelfde uitrustingsstukken als de soldaten van het Franse leger. De Belgen hebben talrijke fabrieken opgericht, niet alleen in het overgebleven gedeelte van België, maar ook in Frankrijk, waar zij nu veel van de kledingstoffen en andere behoeften voor het leger zelf maken. Dit heeft bovendien het voordeel, dat duizenden Belgische

vluchtelingen, die anders niet in staat zouden zijn om hun brood te verdienen, aan werk geholpen worden.

Het Belgische leger zal door het uitgebreid inundatiestelsel deze winter zo goed als geheel beveiligd zijn tegen aanvallen van de Duitse infanterie, zodat zijn lot zoveel mogelijk verzacht zal worden. Over het gehele Belgische front zijn de verdedigers van de Duitsers gescheiden door een strook water van meer dan anderhalve kilometer breed.

De cavalerie is nu geheel van verse paarden voorzien, welke grotendeels uit Amerika, voornamelijk Texas, zijn aangevoerd.

De artillerieafdeling van het Belgische leger is ook zodanig ontwikkeld, dat het misschien terecht kan beweren, een sterkere artillerie-uitrusting dan enig ander leger van dezelfde grootte te bezitten.

De Duitsers zelf hebben een groot deel van dat artilleriesmateriaal geleverd. Toen de Belgen in het begin van de oorlog, in 1914, als laatste redmiddel de vloedsluizen openden en grote gedeelten van hun grondgebied die toen door de Duitsers bezet waren onder water zetten, konden dezen bij hun overhaaste terugtocht hun zware en zelfs een belangrijk deel van de lichte artillerie niet meenemen.

Sedertdien heeft het verbeterde Belgische inundatiestelsel het Belgische leger in staat gesteld, zoveel van het water te laten wegglopen, dat het in staat was de Duitse kanonnen weg te halen, om ze tegen hun vroegere eigenaars te gebruiken.

Men meldt ons van de Zeeuws-Vlaamse grens:

Op oudejaarsdag werd aldoor het gedonder van het zware geschut gehoord, ook bij de overgang van het oude in het nieuwe jaar werd steeds onafgebroken door geschoten.

Ook heden, nieuwjaarsmorgen, wordt er onafgebroken door geschoten en is het geluid van het schieten geen ogenblik van de lucht.

Men meldt ons uit Oostburg:

De zware ontploffing, welke zaterdag door geheel Zeeuws-Vlaanderen werd waargenomen, schijnt afkomstig te zijn geweest van een zeer grote mijn, die even over onze grens nabij het Zwin is ontploft.

Men meldt ons uit Cadzand:

Zaterdagavond tussen 5 en 6 uur zijn voor de Belgische kust een drietal Engelse oorlogsschepen geweest, welke een aantal schoten in de richting van de kust afschoten. Voor zover men kon beoordelen, zijn toen enige Duitse oorlogsschepen de haven van Zeebrugge uitgevaren en hebben deze ook nog enige schoten in de richting der vurende schepen gelost. Enige granaten kon men op de kust zien ontploffen.

Uit Luikerland.

Sint-Truiden, 24 december.

Zo telkens ik enige vrije dagen heb, breng ik ze door in het weelderige Haspengouw, onder de boeren. De macht van het geld springt me daar tegen, zelfs in de schemering, die het zwak avondlicht spookachtig door huiskamer en stallingen verspreidt. Bij gebrek aan karbiet en daar gevaarlijke en ook maar half lichtende petroleum 7

frank per liter kost, hebben een aantal grote boeren eenvoudig, en met een glimlach van genoeg, hun ganse erf elektrische verlicht. Daar, waar onze vaders 's avonds de beesten opvoederden met een olielantaarntje en daarbij telkens moesten uitkijken wegens het brandgevaar, duwt thans de stalknecht op een knopje. Hij verklaart zich niet hoe het komt, doch de bliksem schiet over de paarden en het is daghelder als bij zonlicht. De elektriciteit is voor altijd de Haspengouwse boerderij binnen en zal, ge zult het vernemen, al de dorpen verlichten. Een zegen van de geweldige oorlog! Een zegen voor de boeren, die aanhoudende stroom van papiergeld! Toch is er geen stem, om maar de oorlog met één dag te willen verlengen. Allen verlangen hopen de vrede, het einde van de volkerenmoord.

Langzaam echter komen ook de boeren meer in het nauw, door allerhande verordeningen van de bezettende overheid, enkel uitgevaardigd om niet alleen de lijdenslast door iedereen zoveel mogelijk gelijkmatig te doen dragen, doch meer nog om de bevolking rechtvaardig deelachtig te maken aan de voorraad, waarover de voedingsvoorziening kan beschikken.

Zopas werd bekend gemaakt dat de suikerbietenogst van 1917 zal moeten worden geleverd aan de fabrieken tegen de vaste prijs van 55 frank per duizend kilo, zonder vergoeding voor de suikerrijkdom boven de 14 graden. Konden nu onze boeren andere bieten telen, dan deze, die gewoonlijk 16 extra graden doen, dan zouden ze een wortel met hoogste gewichtsopbrengst hebben en zo aan gewicht winnen, wat ze aan suiker verliezen. Velen ongetwijfeld hebben al dadelijk dit voornemen gekoesterd. Uitvoerbaar is het niet. Onze bietzaden komen sedert jaren uit Duitsland en alhoewel Duitsland reeds waarschuwt met de onmogelijkheid aanstaande lente hofzaden te leveren, toch is toegestemd de voorziening te doen van al het suikerbietzaad, dat België zal nodig hebben.

Duits zaad is zeer rijk. Onze boeren zullen nu voor gemiddeld 200 F per hectare verliezen, zo men veronderstelt, dat het jaar 1917 magerder aan opbrengst zal zijn als het verlopen jaar. Dit lijkt ons niet waarschijnlijk. In elk geval zullen ze 1200 frank per hectare maken, wat nog het dubbele is van een middelmatig vredesjaar. Zo zal het ongeluk licht om dragen zijn.

Op de boerderij eet en verbruikt men zonder tellen, meten of wegen. Wie in de doening van de boer aan iets roert, dat eetwaar is, verstoort onvermijdelijk de ganse tafelslenter. Zo gaat het nu met de boter, in deze tijd van het jaar immer schaars. De voortbrenger moet geregeld elke week aan het voedingscomité van zijn gemeente één kilo boter per melkkoe afleveren. Het is hem streng verboden elders, aan wie ook, boter te verkopen. Nu klaagt de man in zijn binnenste, over die beperking en die verplichting de stenen uit de grond, doch verliest meteen uit het oog, dat alle mensen graag boter eten, ze moeten eten om vetstof te hebben, en dat hij, voortbrenger, toch 6,80 F per kilo voor zijn afgeleverde boter toekomt, een prijs, in vredestd met de helft te hoog.

De paardenhandel ligt weliswaar stil, voor het ogenblik toch. Niettemin worden de opgeëiste paarden nog veel hoger dan in vredestd betaald.

Andere rijke en ongehinderde bronnen van inkomen springen voor de boer met volle kracht. Alles, wat hij aan de voedingsdienst moet afstaan, wordt hem tegen zeer hoge prijzen betaald. Hoornvee- en zwijntelers gaan onbelemmerd hun gang. Jong vee kweekt hij op het weiland, zodat de kosten niet hoger zijn dan in 1914, terwijl de verkoopprijs met 2 is vermenigvuldigd. Gemeste zwijnen wegen tegen het geld op. Weliswaar gaat mesten buitengewoon lastig, omdat alle krachtvoedsel ofwel ontbreekt, ofwel enkel tegen hoge woekerprijs is te bekomen. Doch zijn die prijzen te hoog? Op deze

vraag zal elke vetboer met een glimlachje antwoorden. Er zijn hier streken, waar men veel dieren vet, vooral in het land van Herve. We vestigen hier maar de aandacht op de pulp der stroopstokerijen. Deze is droog als meel bijna en houdt nog tot 10 procent suiker in. Zij is zeer voedzaam. Vooruitziende boeren betalen haar 140 tot 150 F per duizend kilo en mesten er varkens mee.

Moeten we nog de aandacht vestigen op de eierhandel en bewijzen dat hoenders, voor wie weiland heeft en allerhande afval, toch nog levensonderhoud vinden, al staan de graanbakjes reeds twee jaar op zolder? Een ei werd bij de boer, in deze maand december, 50 centiemen betaald.

Het hoeft geen betoog. Niets nog is de boer te gering. Alles is voor hem goud en bankpapier. Moet hij de riem wat nauwer toehalen, dan moet hij bedenken, dat hij de laatste is geweest op dit gebied en miljoenen Belgen, onder wie velen met geld in de kast, hem maanden en maanden reeds zijn voorgegaan.

Zolang de handel vrij was en de woekerende opkopers de boerderij bestormden, om daar alles tegen ongelooflijke prijzen weg te scheren, hebben we deze boer voor een gewone handelaar gehouden, die zijn waren, als elk ander handelaar, tegen de hoogste prijzen verkoopt. Thans is dit anders. Hij staat onder het gezag van wettig uitgevaardigde verordeningen, die hem wiskundig duidelijk voorschrijven wat hij hen aan aardappelen moet afstaan. Verduistert hij hier of elders zijn voorraad, zo is hij onvergeeflijk schuldig en moet de gevolgen van zijn misdaad, tegen het volk begaan, dragen.

Het is wel voor ons treurig om zeggen, doch in deze behoeft de waarheid geen dekmantel: een overgroot aantal boeren, en zelden de kleinste, begaan erge overtredingen. Zopas vernam is, dat een afgevaardigde van de provinciale voedingsdienst in één enkele grote

boerderij 30 zakken, zegge drieduizend kilo aardappelen teveel vond en in de buurt, in één dorpsstraat, nog 45 zakken. Dat die nu op staande voet worden opgeëist en zonder de minste vergoeding dadelijk moeten worden geleverd, zal wel geen mens kunnen afkeuren. De verhelers zullen bovendien nog een zware geldboete oplopen. Wel besteed!

Doch er is een tweede in het dorp ... zouden we moeten met Bilderdijk zeggen. Het is de alcoholstoker.

Wat over dit nijverheidsvak zojuist door het grootste van onze thans verschijnende dagbladen is openbaar gemaakt, is kortweg ontzettend en ongelooflijk. We kunnen het, bij gebrek aan plaats niet mededelen, doch er wel het onze over zeggen.

Dank aan een hier bestaande gans abnormale fiscuswet, die van de alcoholstoker een borgstelling van verscheidene miljoenen eist, is deze nijverheid natuurlijk een monopolie moeten worden van een zeer gering aantal rijke kapitalisten en vennootschappen. De fiscus haalt hier dagelijks tussen 21.000 en 64.000 frank aan rechten binnen. Voor de oorlog stond de alcohol van 94 graden 4,50 F en bracht, alle rechten afgerekend, 45 centiemmen aan de voortbrenger op. Thans, en zonder verhoging van rechten, staat de alcohol 15 F per liter en brengt de stoker 11,05 F op. Heden stookt men uit alles alcohol. Ontbreekt het een, bij gebrek aan voorraad, of omdat de grondstof aangeslagen wordt voor de volksvoeding, zo valt men op wat anders. Zo moet men het slijmsuiker opgeven voor de suikerbiet, deze weer voor de voederbiet. Men stookte zelfs vreemde suiker. Thans gebruikt men stroop. Men bevestigt dat sommige stokers een zuivere winst van 100.000 frank per dag maken.

Naast deze grote stokers leven de landbouwstokerijen, die men nauwelijks kan vinden, zo klein zijn ze. In een enkel kanton, kan ik zo

een zestal instellingen aanwijzen, eigendommen van grote boeren. Ze stoken eerder ongezuiverde alcohol en gebruiken de afval, kostbaar voedsel, voor hun mestvee. Ze zijn zowat over België's hele rijke landbouwstreek verspreid en wonnen voor de oorlog ongewoon veel geld. Sedert 1915 hebben slechts enkele tijdelijk gewerkt. Door behendige sluikhandel ontkwamen ze op verbazende wijze aan de rechten. Vaak nochtans werden ze gesnapt en boetten dan met 30.000, 50.000 frank en meer. Niettemin ging hun onderneming steeds meer aan het bloeien en vermeerderde hun welstand zichtbaar. Hun boete betaalden ze contant, als een fooitje, en dreven hun smokkelkunst tot het toppunt van volmaaktheid.

Wie op zo gemakkelijke en behendige wijze, beschermd door de wetten van het land, hopen geld binnenpalmt, moest toch, veel strenger nog dan de smokkelende boeren, gekortwiekt worden. Dit vergt het algemeen welzijn.

Dinsdag 2 januari 1917 – avondeditie

Berlijn, 2 januari. Officieel: Front prins Albert van Wurtemberg: In de boog van Ieper levendige artilleriestrijd. Engelse handgranatenwerpers werden afgeslagen.

De Vlaamse hogeschool.

Een Wolff-telegram van 20 december meldt, dat de Vlaamse Hogeschool, door de Duitsers te Gent ingericht, reeds boven de 100 leerlingen telt.

In de Antwerpse Courant van 11 december verscheen het volgende bericht:

Hogeschool van Gent. – Volgens een mededeling neemt de hogeschool ook vrije leerlingen aan, d.w.z. jongelieden, welke andere studies of beroepen volgens en de ene of andere cursus wensen te volgen. Bijvoorbeeld kunnen leerlingen van de tekenacademie zich laten inschrijven op de leergang van kunstgeschiedenis, land- en tuinbouwkundigen op de leergang van plantkunde, nijveraars op de cursus van natuur- en scheikunde, kooplieden op de cursus van handelsrecht. De inschrijvingsgelden wisselen tussen de 20 en 80 F, volgens de leergang.

De Belgische zeeloods A. P. L. te Vlissingen, die te Terneuzen was gearresteerd als verdacht van spionage, is in vrijheid gesteld.